

No fa molt, el nom de Buster Keaton només era conegut gràcies a unes poques línies als diccionaris cinematogràfics. Apareixia esporàdicament en pel·lícules com "Sunset Boulevard", de Billy Wilder; "Limeligh", de Charles Chaplin, on es va permetre el luxe de robar una escena al famós Charlot; i "Around the World in eighty days", de Michael Anderson. El 1957, la Paramount li va dedicar un film mediocre: "The Buster Keaton Story". Dos anys més tard va rebre un **Oscar** de Hollywood per la seva contribució a la història del cinema, i la "Cinemathèque Française" li va dedicar un homenatge. Amb gran èxit es van tornar a projectar les seves pel·lícules i Keaton va iniciar la seva darrera etapa cinematogràfica que es va acabar el dia de la seva mort: 1 de febrer de 1966. El seu darrer film va ésser "The Scribe", de John Sebert, un curtmetratge per a la televisió canadenca.

L'excessiu culte a Chaplin va fer que molts còmics de la seva època fossin relegats a un segon pla. Actualment s'ha arribat a descobrir l'existència i el valor de personatges com Harry Langdon, Laurel & Hardy, Harold Lloyd, W. C. Fields i "Snub" Pollard. Però cap "revival" no ha tingut la transcendència del de Buster Keaton, l'home que no riu, l'etern enamorat, l'home gris de petita estatura, ulls

tristos i mirada perduda.

Després del seu èxit en el teatre, circ i "music hall", Keaton va provar sort en el cinema. Va començar amb Roscoe Arbuckle el 1917; el 1920, amb "The Saphhead", va crear el seu personatge (1) i després va passar a dirigir i interpretar una sèrie de curtmetratges còmics. En aquests curtmetratges va donar mostra de la seva habilitat com a realitzador. Tots els "gags" estaven acuradament calculats perquè apareguessin espontàniament al seu moment just. Keaton va oposar el "gag" senzill i raonat davant els estropicis de Sennet, Arbuckle o Larry Semon, on les caigudes, bufetades, pastissos de nata a la cara i coses per l'estil, s'oferien cada moment, sense deixar repòs a l'espectador. A les pel·lícules de Keaton, això no passava. A més d'ésser un genial intèrpret i acróbata traçut, Keaton era un gran director que va descobrir noves possibilitats del cinema còmic. El ritme dels curtmetratges és compacte. Des del començament fins al final no paren de passar-li desgràcies, al nostre personatge. Ell se'n lliura, gràcies a la seva habilitat i també a algun reforç providencial. Es diu que a les pel·lícules de Keaton sempre intervé la casualitat. No sempre passa això. Keaton es veu posat en embolics provocats per altres persones. Keaton en

buster
keaton

salvador
sainz

FILMOGRAFIA DE BUSTER KEATON

(Abreujada)

Llargmetratges

1920: **"The Saphead"**, de Herbet Blaché. 1923: **"The three ages"** (Les tres edats), de Keaton i Cline. **"Our Hospitality"** (La llei de l'hospitalitat), de Keaton i Blystone. 1924: **"Sherlock Junior"** (El modern Sherlock Holmes), de Keaton. **"The navigator"** (El navegant), de Keaton i Crisp. 1925: **"Seven chances"** (Set ocasions), de Keaton. **"Go West"** (El rei dels cow-boys), de Keaton. 1926: **"Battling Butler"** (El boxejador), de Keaton. **"The General"** (El maquinista de la General), de Keaton i Bruckman. 1927: **"College"** (El col·legial), de W. Horne. **"Steamboat Bill Jr."** (L'heroi del riu), de F. Reisner. 1928: **"The Cameraman"** (El Cameraman), de Sedgwich. 1929: **"Spite Marriage"** (El comparsa), de Sedgwich.

Cinema sonor:

1930: **"Free and Easy"**, de Sedgwich. **"Doughboys"** (Reclutes), de Sedgwich. 1931: **"Parlor, bedroom and bath"** (Pobre Tenori), de Sedgwich. **"Sidewalks of New York"** (Els carrers de Nova York), de White i Myers. 1932: **"The passionate plumber"** (L'amant improvisat), de Sedgwich. **"Speak Easily"** (Cames de perfil), de Sedgwich. 1933: **"What! No beer?"** (Volem cervesa), de Sedgwich. 1934: **"Le roi des Champs Elysees"** (El rei dels Camps Elisis), de Nosseck. **"The intruder"**, de Brunel. 1946: **"El moderno Barba Azul"**, de Salvador. 1965: **"Buster Keaton rides again"**, de Spotton. **"Due marines e un generale"** "Guerra a la italiana", de Scatini. **"A funny thing happened on the way to the forum"** (Trinxerales de Roma), de Lester.

surt al més dignament possible. En "Cops", Buster travessa amb un carro una ciutat, per descuit s'introdueix dins una desfilada de policies, un terrorista llença una bomba i el culpen de l'atemptat. Després d'ésser perseguit per un ramat de policies per tota la ciutat, Keaton aconsegueix tancar tots els "guardians de l'ordre" a la presó.

Quan Keaton va tornar al llargmetratge, el 1923, es va saber adaptar a les circumstàncies i va dotar els seus films d'un ritme progressiu. Començaven amb petits embolics, més tard es complicaven més i, finalment, l'acció era ràpida. A "L'heroi del riu", les escenes finals arriben al pur subrealisme: un gran cicló destrueix una ciutat, els camions volen pels aires arrossegats pel vent, Keaton camina tranquil·lament, enmig del cataclisme, formant un angle de 45° amb el terra, per contrarrestar així la força del vent.

Al contrari de Chaplin, Keaton fugí del melodrama, no vol emocionar l'espectador. Tampoc no tracta d'afalagar-lo, com fa la comèdia espanyola actual. El que Keaton busca és interessar al públic. El seu personatge és aseptíc, sense emocions, sense riure (2), inadaptat, anarquista, enginyós, formal i hàbil. Viu la seva vida desenganxat del que el rodeja, sense preocupar-se per res, però quan s'enamora fa els possibles per conquerir la dona que estima. Llavors Keaton intenta adaptar-se a la societat, es fa atleta, cameraman, boxejador, soldat, heroi o "Don Juan". De vegades triomfa casualment ("The Cameraman"), d'altres per mèrits propis ("Steamboat Bill, Jr."). Però Keaton mai no esgota els seus recursos. El seu geni brillava sempre, inclús en les seves obres de vellesa, com és el cas de "The Railroad", curtmetratge en color, realitzat el 1965, en el qual Keaton, vell i amb una mirada de peix, recorria el Canadà, a gran velocitat, muntat en una plataforma ambulant.

Es diu que la decadència de Keaton es va iniciar amb l'arribada del sonor. No és cert, perquè el nostre personatge es va saber adaptar a aquest nou mitjà. La paraula és un complement de la imatge i Buster Keaton ho va comprendre molt bé. Les seves dues primeres pel·lícules

sonores (3) van tenir èxit de crítica i públic, però els amos de la Metro li van imposar després guions estúpids, recarregats de diàlegs i pobres d'acció. Perduda la llibertat, es va perdre l'encant. El 1932 va iniciar un declivi immerescut, va ésser aparellat amb Jimmy Durante (4) i, més tard, acomiadat de la Metro. Cap productora no el va voler contractar. Keaton va venir a rodar a Europa dos films mediocres i després va tornar a Hollywood, acabat per la desesperació i l'alcohol. D'aleshores ençà, va venir la ruïna econòmica, els papers secundaris, els curtmetratges de qualitat desigual i el circ i la televisió. Igual que Erich von Stroheim i Orson Welles, va ésser incomprès pels magnats de la Meca del Cinema. Però, fes el que fes, el geni de Keaton va brillar sempre, tant en personatges secundaris com en els seus curtmetratges sonors, fets amb una gran pobresa de mitjans. Encara que fos pobre, Keaton no va ésser vençut pels comerciants de l'art, que sabien tant de cinema com d'éssers humans. No és estrany que, mentre Hollywood és avui un museu del cinema, que filma horribles sèries de televisió, l'obra de Buster Keaton torni amb èxit a les pantalles mundials. Com en les seves pel·lícules del cinema mut, el geni venç la mediocritat regnant.

NOTES:

(1) A les pel·lícules d'Arbuckle, de diferent comicitat, el personatge de Keaton no quedava definit.

(2) Keaton ha estat en alguna de les pel·lícules de Fatty (Roscoe Arbuckle) i "Le roi des Champs Elysees".

(3) Les dues primeres pel·lícules sonores de Keaton no es van estrenar a Espanya. Però sí les seves versions castel·lanes de "Estrellats" i "De front, marxín". Keaton s'aprenia de memòria els diàlegs en castellà. Però el públic hispànic no el va entendre. Malgrat això, les dues pel·lícules van tenir un èxit comercial.

(4) Jimmy Durante era conegut a Espanya pel seu enorme nas. Cantava amb veu ronca i tenia probabilitats d'èxit. Però els productors no el van saber utilitzar. Actualment treballa a la TV americana i als clubs de Las Vegas.